

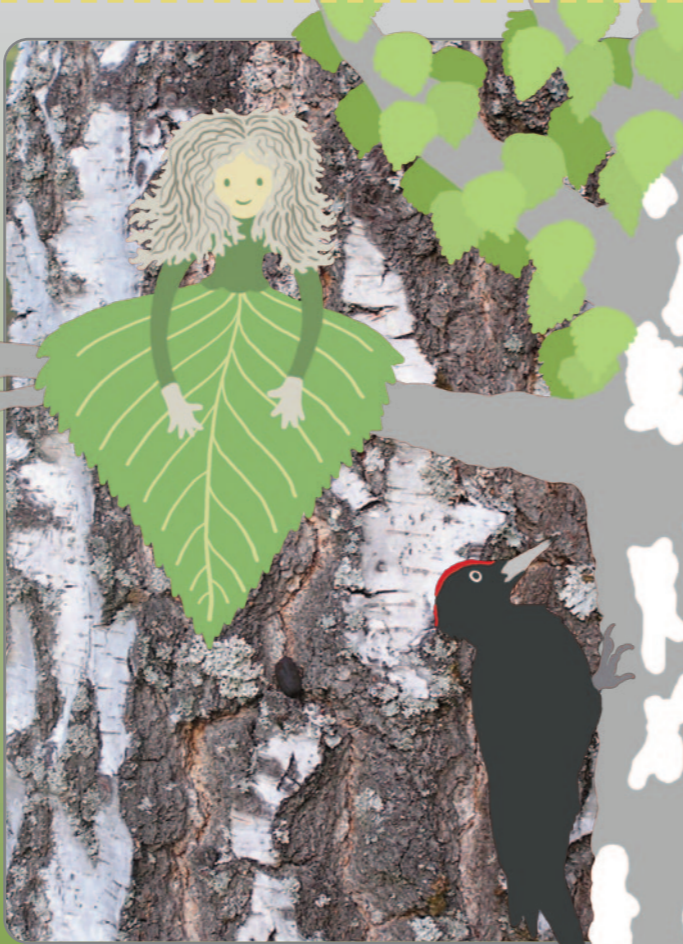
TILIA

PISZE

KVERKO

BETULA

ERDEI MENTŐAKCIÓ RETTUNGSEXPEDITION IN DEN WALD

Erdőismereti foglalkoztatófüzet
kisiskolásoknak

Beschäftigungsheft über den
Wald für Schulkinder

ARBOR

Latin szó, jelentése: fa.
ist ein lateinisches Wort. Es bedeutet "Baum".

Így kezdődött...

Erdő mellett lakom, mert az apukám erdész. Egy reggel a dombtetőn, az öreg tölgy földig hajló ágán ücsörögtem, és azon gondolkodtam, hogy az erdő milyen sok ajándékkal halmoz el bennünket.

Hatalmas játszótér, remek búvóhely. Árnyas, hűvös a legforróbb napokon is. Csend van, friss a levegő, és mennyi élőlény él itt! Házépítéshez és bútorainkhoz sok fa kell, kandallónk melegét is az adja. Igen ám, de ehhez ki kell vágni a fákat! Semmi gáz! Apukám és a többi erdész ügyelnek arra, hogy a kivágott fák helyén újak növekedjenek!

Szeretek a fák között csavarogni, és figyelni, ahogyan apu irányítja a munkásokat: melyik fát dönthetik ki, melyiket kell meghagyniuk, hogyan vigyázzanak a facsemetékre.

Ezen a délelőttön azonban kényelmesen lustálkodtam a tölgyfa ágán, amikor hirtelen vékony hangokat hallottam. Csendben odahúzódtam, és négy apró arbor láttam meg az ágak között. Hallottam róluk, de még sosem találkoztam velük. Tudtam, hogy ők azok, akik a fáik nélkül nem élhetnek.

Észrevettek. Elcsendesedtek, és percekig néztük egymást tágra nyílt szemekkel. Majd varázsütésre, térdemre, vállamra, fejem tetejére telepedve mondták el történetüket.

So begann es...

Ich lebe in der Nähe des Waldes, mein Vater ist Forstmann. Eines Tages saß ich auf dem untersten Ast der alten Eiche und dachte mir, mit wie vielen Geschenken der Wald uns überhäuft.

Riesiger Spielplatz, tolles Versteck. Schattig, kühl auch an den heißesten Tagen. Es herrscht Stille, die Luft ist frisch und wie viele Lebewesen leben hier!

Um ein Haus zu bauen und Möbel herzustellen brauchen wir viel Holz, die Wärme des Kamins kommt auch vom Holz.

Ja, aber dazu müssen Bäume gefällt werden. Macht nichts! Mein Vater und die anderen Förster sorgen dafür, dass anstelle der gefällten Bäume neue Bäume wachsen!

Ich spaziere gern unter den Bäumen und sehe zu, wie Papa die Arbeiter anweist: Welchen Baum sollen sie fällen, welchen sollen sie lassen und wie sollen sie sich um die Setzlinge kümmern.

Heute Morgen lag ich aber gemütlich faul auf dem Eichenast, als ich plötzlich leise Töne hörte. Ich schlich mich näher und sah vier winzige Arborchen zwischen den Ästen. Ich hatte zwar schon von ihnen gehört, sie aber noch nie getroffen. Ich wusste, dass sie ohne ihre Bäume nicht leben können.

Sie bemerkten mich, verstummten, und wir starrten einander minutenlang mit großen Augen an. Dann, plötzlich, ließen sie sich auf meinen Knien, Schultern sowie auf meinem Kopf nieder und erzählten ihre Geschichte.

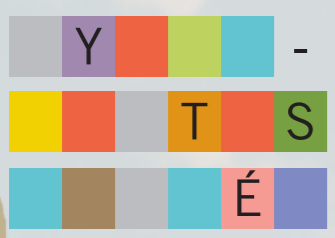
TILIA

szőke, cserfes arborlány.
ist ein blondes, gesprächiges
Arborchen.

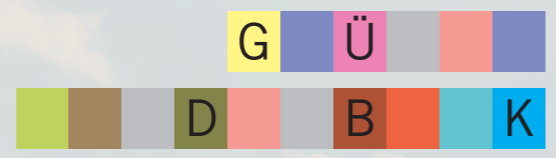
A vállamra ült, és halkan,
susogó hangon mesélt:
– Egy hársfa lombjában élek,
éjszakánként mohapárnán alszom.
Télire egy jól kibélelt odúba húzódom
be. Nyár elején, hársvirágzás idején
szívesen meghívlak egy illatos
hársvirágteára!

Tilia ritkán hagyja el a fák lombját.
Csak akkor jön le az erdő aljára, amikor
kedvenc állatát keresi! Gyűjtsd össze
a színes betűket, és írd be őket
a megfelelő helyre, így
megtudhatod, milyen
állat ő!

Es setzte sich auf meine Schulter und
sagte mit leiser, raschelnder Stimme:
Ich lebe im Laub einer Linde und schlafe
nachts auf einem Mooskissen. Im Winter
verstecke ich mich in einer warmen Baum-
höhle. Zu Beginn des Sommers, während
der Lindenblüte, lade ich dich gern zu
einem duftenden Lindenblütentee ein!

Tilia verlässt das Laub der Bäume selten.
Sie kommt auf den Waldboden nur dann
herunter, wenn es nach ihrem
Lieblingstier sucht! Sammle die
farbigen Buchstaben und schreib
sie in der richtigen Reihenfolge
nieder, so kannst du
herausfinden, um welches
Tier es sich handelt!

Tilia nagyon játékos. Leggyakrabban
a falevéltredezővel tölti idejét.
Nem kell hozzá más, csak néhány
színes őszi falevél. Kipróbálad?

A lenti négyzetekben adunk néhány
támpontot, amelyek a falevelek színére
és fafajára vonatkoznak. Csak egyetlen
itt látható elrendezésre igaz minden
állítás egyszerre. Melyik az?

nyír birke	hárs linde	hárs linde
tölgy eiche	nyír birke	nyír birke

Tilia spielt sehr gern. Am liebsten verbringt sie ihre Zeit mit
dem Laubblattordner. Wir brauchen dazu nur ein Paar bunte
Herbstblätter. Magst du ausprobieren?
In dieser schlaun Aufgabe vermitteln wir Wissen
über die Farbe und Form
der Laubblätter.
Nur für eine einzige
Anordnung sind
alle 5 Aussagen
gleichzeitig wahr.
Welche ist das?

a

leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf

b

leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf

c

leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf

d

leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf

e

leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf
leaf	leaf	leaf

BETULA

szürke, bozontos hajú és zöld szemű.
hat zerzauste graue Haare
und grüne Augen.

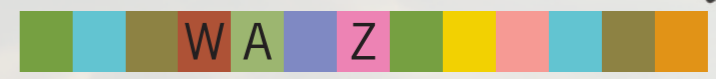
Ő egy ugrással a fejem tetején
termett, és már „csicseregte” is:
– A nyírfámon egy elhagyott
madárfészekben lakom. Tél végén
találkozhatsz velem, amikor a nyírfák
magjai az olvadó hóból nagyokat
kortyolnak, és csírázásnak indulnak.
Szívesen bujkálok bokrok-cserjék
között, figyelem a madarakat!
– A legkedvesebb állatom
is egy madár!

Segíts kérlek rendet
rakni a betűk között,
és megtudhatod, ki ő!

Sie sprang rasch auf meinen
Kopf und "zwitcherte" gleich:
Ich wohne auf meiner Birke in einem
verlassenen Vogelnest. Du kannst mich
am Ende des Winters treffen, wenn die
Birkensamen sich am schmelzenden
Schnee den Durst löschen und zu
keimen beginnen. Ich verstecke mich
gern im Gebüsch und beobachte
die Vögel! - Mein Lieblingstier
ist auch ein Vogel!

Bitte hilf mir die Buchstaben
in Ordnung zu bringen und du
wirst gleich erfahren, wer er ist!

Betula állandóan eszeget valamit.
Segíts neki és a társainak összerakni
egy erdei finomságokkal teli tálcat!
Egy sorban, egy oszlopban és az azonos
színnel jelölt részeken minden
termésből csak egy szerepelhet!

Betula nascht immer. Hilf den
vier Arborchen, ein Tablett voller
Waldköstlichkeiten zusammenzustellen!
Jede Frucht darf nur einmal in einer
Reihe, in einer Spalte und in den
gleichfarbig markierten
Bereichen vorkommen!

2

3

KVERKO

barna, tüsi hajjú arbor.
das Arborchen mit stacheligen
braunen Haaren.

Ő a térdemre
ült, és sokáig meg sem szólalt, aztán
lassan, mély hangon belekezdett:
– Ősszel találkozhatok velem, amikor
potyog a makk. Hidegben, esőben
a tölgyfámon keresek menedéket
a száraz ágak leváló kérge alatt.
Sokszor megosztom a kuckómat
a denevérekkel. Imádom,
amikor elvisznek magukkal
éjszakai rovarvadászatra!

Kik Kverkó denevér barátai?
Gyűjts színes betűket, és
írd őket a megfelelő helyre!

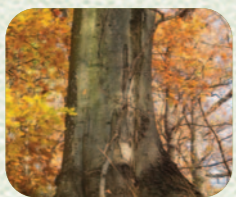
Kverkó saß auf meinen Knien. Es sprach lange gar
nicht, dann begann es langsam mit tiefer Stimme:
Du kannst mir im Herbst begegnen, wenn die
Eicheln zu Boden fallen. Bei kaltem Wind und
Regen suche ich Zuflucht unter der Rinde der
trockenen Äste meiner Eiche. Oft teile ich mein
Obdach mit Fledermäusen. Ich liebe es,
mit ihnen in der Nacht mitzufiegen,
um Insekten zu jagen!

Wer sind Kverkos
Fledermaus-Freunde?
Sammele die bunten
Buchstaben und
schreibe sie auf den
richtigen Platz!

Ha letörnek egy ág, kidől egy fa, Kverkó nem
szomorkodik sokáig! Nézd csak, mennyi élet
kapcsolódik ahhoz, amit mi holtfának nevezünk:

Wenn ein Ast bricht oder ein Baum fällt, ist
Kverkó nicht lange traurig. Sieh nur, wie viel
Leben ist mit dem Totholz verbunden.

foltos szalamandra
telelőhelye
Winterquartier des
Feuersalamanders

havasi cincér szaporodóhelye
Zuhause der Larven
des Alpenbocks

PISZE

egy szót sem szólt.
sagte kein Wort.

Szúrós kis alakja ellenére
szelíd természet. Mélyen a szemembe
nézett, és én tudtam, mire van szüksége.
Az erdeifenyő gyökerei közötti kis
üregekben él. Tavasszal találkozhatunk
vele, amikor kinyílnak a fenyő virágai.
Sokszor kéken-lilán maszatos az
arca az áfonyától. Legkedvesebb
elfoglaltsága nyáron színes hernyókat
keresni a fenyőfák tetején.

Segíts kitalálni, melyik lepke
hernyói ezek! Keresd a
színes betűket!

Das kleine stachelige Wesen ist trotz seines
Aussehens eine sanfte Seele. Pisze schaute mir
tief in die Augen und ich wusste, was sie braucht.
Sie lebt in kleinen Hohlräumen zwischen
den Wurzeln der Kiefer.
Wir können sie im
Frühling treffen,
wenn sich die Kiefernblüten öffnen.
Sie liebt Blaubeeren, ihr Gesicht ist
demzufolge oft blau und lila. Ihre
Lieblingsbeschäftigung ist es im
Sommer in den Kieferkronen nach
bunten Raupen zu suchen. Hilf mir
herauszufinden, welche Schmetterlings-
Raupen das sind! Suche nach
den bunten Buchstaben!

Pisze néha naphosszat figyeli a hangyákat.
Jól ismeri őket. Te megtalálod, melyik
hangyának melyik boly
az otthona?

Pisze beobachtet manchmal tagelang die
Ameisen. Sie kennt sie sehr gut. Kannst
du auch herausfinden welcher
Ameisenhaufen welche
Ameisen beherbergt?

erdei
vöröshangya
Rote
Waldameise

fekete
lóhangya
Haarige
Holzameise

Lassan kikerekedett a történet, végül Kverkó szólalt meg: – Már sokszor láttunk, tudjuk, hogy szereted a fákat! Elvesztettük otthonainkat! Mi lesz velünk? Segíts, kérlek, új otthont találni!

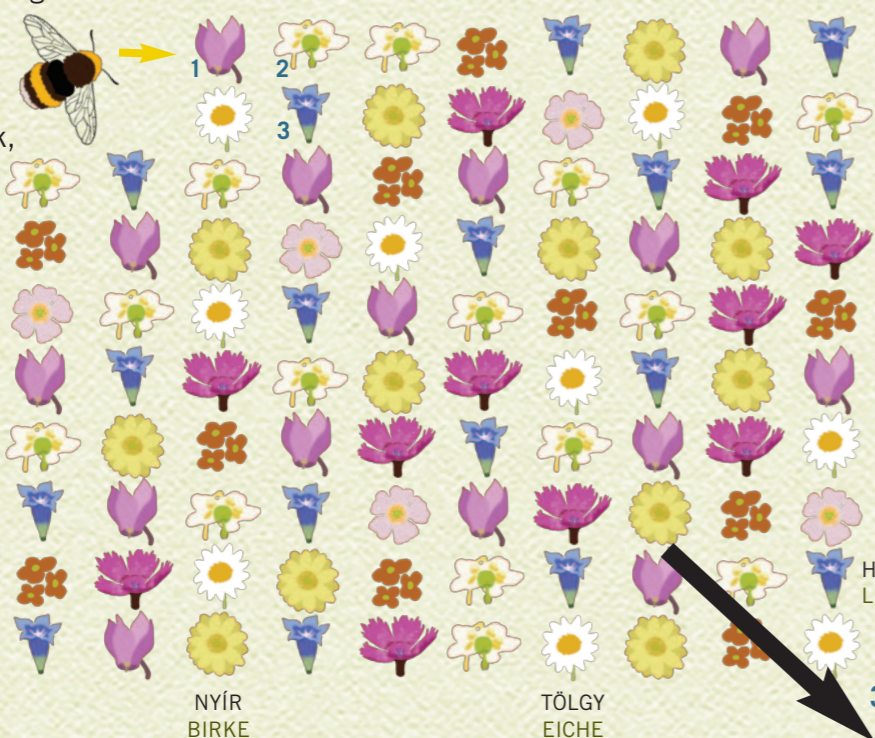
Megállapodtunk, hogy biztonságos menedékre van szükségük. Gondolkoztam, gondolkodtam... – Megvan! Több ilyen helyen is jártunk apukámmal! Ezek hatalmas kertek, ahol írtó sok különleges fa és növény él együtt, kutatók, kertészek és erdészek vigyáznak rájuk. Ott biztonságban lehettek, amíg nem találunk nektek megfelelő erdőt!

Langsam begann ich zu verstehen, worum es sich in der Geschichte handelt. Endlich sagte Kverko: – Wir haben dich so oft gesehen, wir wissen, dass du die Bäume liebst! Wir haben unser Zuhause verloren! Was wird mit uns passieren? Hilf uns bitte, ein neues Zuhause zu finden!

Ich musste nachdenken... Wir waren uns einig, dass wir eine sichere Zuflucht brauchen. – Ich habe es! Ich besuchte mit meinem Vater viele solche Orte! Riesige Gärten mit zahlreichen besonderen Bäumen und anderen Pflanzen, die von Gärtnern, Förstern und Forschern gemeinsam gepflegt werden. Dort könnt ihr in Sicherheit sein, bis wir den richtigen Wald für euch finden!

Három arbor fáját a szél porozza be, egyet viszont rovarok! Virágról - virágra repül a földi poszméh, és viszi a hírt az egyik barátunknak, hogy a Grazi Botanikus Kert lesz az otthona egy ideig! Vajon melyik arbor ő? Kövesd a virágokat a megfelelő sorrendben:

1. erdei ciklámen
2. egyvirágú körtike
3. fecsketárnics

Die Bäume von drei Arboreen werden vom Wind und einer von Insekten bestäubt. Von Blüte zur Blüte fliegt die Dunkle Erdhummel und sagt einem unserer Freunde Bescheid, dass seine Heimat für eine Weile der Botanische Garten in Graz wird. Welches Arboreen ist das? Folge den Pflanzen in der richtigen Reihenfolge!

1. Europäisches Alpenveilchen
2. Einblütiges Wintergrün
3. Schwalbenwurz-Enzian

..... helye:
BOTANIKUS KERT, GRAZ
Graz, Ausztria
garten.uni-graz.at

- Közel 8000 növényfaj képviselteti magát a kertben.
- Pálmaháza 130 éves műemlék épület, mellette modern üvegházak teszik lehetővé több éghajlati öv különlegességeinek bemutatását.
- Mohakert mutatja be ezt az alig ismert csoportot.

Platz für:
BOTANISCHER GARTEN DER UNIVERSITÄT GRAZ
garten.uni-graz.at

- Etwa 8000 Pflanzenarten sind im Garten vertreten.
- Das 130-jährige Palmenhaus steht unter Denkmalschutz, daneben ermöglichen mehrere moderne Gewächshäuser das Wachstum von Pflanzenraritäten aus mehreren Klimazonen.
- Der Moosgarten stellt diese kaum bekannte Pflanzengruppe vor.

Van egy másik „kakukktójas” is az arborok között! A betűtáblázatban keresd meg, hogy ki ő, és miért különbözik a többiektől!

Csak vízszintesen vagy függőlegesen keress! Egy hegyi fakúsz viszi neki az örömhírt, hogy beköltözhet a Kámoni Arborétumba.

Unter den Arboreen gibt es noch ein „Sonderfall! Finde in der Tabelle unten, wer es ist und wie es sich von den anderen unterscheidet!

Suche nur horizontal oder vertikal! Ein Waldbaumläufer bringt ihm die gute Nachricht, dass es ins Arboretum Kámoni einziehen darf.

E	Z	M	Ő	E	P	Ö	L	C	M	D	Ä
N	R	Ä	L	W	Ü	I	Ú	Ü	V	E	S
G	L	Y	Ú	A	H	G	F	Y	N	P	J
P	E	R	D	L	Z	M	S	L	L	Ő	H
Ö	R	I	E	D	V	Ä	R	E	A	C	K
J	D	F	M	K	L	Ő	V	Z	G	M	M
L	E	Y	C	I	S	W	L	H	D	Á	Ü
D	I	M	M	E	R	G	R	Ü	N	C	R
H	F	Ú	H	F	R	M	Ú	E	M	F	W
É	E	P	L	E	Y	N	G	Z	Ö	Á	R
Ä	N	K	Ö	R	Ö	K	Z	Ö	L	D	J
S	Y	V	C	H	E	J	H	Y	M	C	N
Ú	Ő	M	I	W	Z	B	Á	L	F	E	P
L	E	P	Ő	R	M	Ä	C	H	Z	G	Ü

..... helye:
KÁMONI ARBORÉTUM
Szombathely
erti.naik.hu/erti-kamoni-arboretum

- Gazdag örökzöldgyűjtemény és különös, egzotikus növényfajok.
- Az erdeifenyő fajtanemesítési programjának bemutatóhelye.
- „Fapaletta” – színes lombozatú fásszárúakkal kialakított látványos sziklakert.

Platz für:
ARBORETUM KÁMONI
Szombathely, Ungarn
erti.naik.hu/erti-kamoni-arboretum

- Mächtige Sammlung von immergrünen Gehölzen und viele besondere und exotische Pflanzenarten.
- Ausstellungsplatz des Waldkiefer-Sortenzüchtungs-Programms.
 - „Baumpalette” – ein spektakulärer Steingarten mit buntlaubigen Holzgewächsen.

Egyetlen arbor fájának magját nem a szél repíti messzire! A szajkó egyik kedvenc eledele ez a termés, de gyakran elveszti, elszórja, vagy föld alá rejti és otffelejt. Ez a madár elrepül majd a Bécsi Botanikus Kertbe. Kit visz magával?

Es gibt ein einziges Arboreen, dessen Baum-Früchte nicht vom Wind verbreitet werden. Das Lieblingsfutter des Eichelhähers ist diese Frucht, aber er verliert sie oft oder versteckt sie unter der Erde und vergisst dann darauf. Dieser Vogel fliegt nach Wien in den Botanischen Garten. Wen nimmt er mit?

..... helye:
BÉCSI BOTANIKUS KERT
 Bécs, Ausztria
botanischergarten.univie.ac.at

- Hat kontinens több mint 10 000 növényfaja él a kertben.
- 600 fajfa képviselteti magát egy-egy olyan idős példánnyal, amely már „élő történelem”.
- Ausztria őshonos növényzete is megjelenik az egzotikus különlegességek között.

Platz für :
**BOTANISCHER GARTEN
 DER UNIVERSITÄT WIEN**
botanischergarten.univie.ac.at

- Mehr als 10 000 Pflanzenarten von sechs Kontinenten leben im Garten.
 - 600 Baumarten sind mit alten Exemplaren vertreten, die als lebendige Zeitzeugen der Geschichte angesehen werden können.
- Die einheimische Flora Österreichs ist neben den exotischen Besonderheiten auch zu sehen.

Már csak egy arbor maradt!
 Az ő fája és ez a gomba gyakorta segítenek egymásnak. Gyökereik összekapcsolódnak, a gomba segít felszívni a vizet és az ásványi anyagokat, a fa pedig ellátja cserébe tápanyaggal a légyölő galócát! Nézd, a gomba mutatja, hogy a Jeli Arborétum lesz egy darabig az otthona!

Es blieb nur mehr ein einziges Arborchen übrig. Sein Baum und dieser Pilz helfen einander oft. Die Wurzeln des Baumes verbinden sich mit dem Pilzgeflecht; die Pilzfäden helfen, Wasser und Mineralien aufzunehmen, der Baum versorgt den Fliegenpilz im Tausch mit Nahrungsmitteln. Sieh mal: Der Pilz zeigt, dass seine Heimat für einige Zeit das Arboretum von Jeli wird.

..... helye:
JELI ARBORÉTUM
 3,6 km-re Kám községtől
www.jelivarazskert.hu

- Különleges fásszárú-gyűjtemény: többek között 50 fenyőfaj, 39 nyírfaj.
- Szemkápírázó színekbe borul a havasszépe (rododendron) virágzásakor.
- A kertalapító, Ambrózy gróf élete igazán regénybe illő.

Platz für :
ARBORÉTUM JELI
 3,6 km entfernt von der
 Gemeinde Kám
www.jelivarazskert.hu

- Besondere Gehölzsammlung unter anderen 50 Nadelbaumarten, 39 Birkenarten.
- Die massenhafte Alpenrosenblüte kleidet den Garten in schillernde Farben
- Der Gründer des Gartens, Graf Ambrozy, lebte ein echt romanhaftes Leben.

Kivágható terepi minihatározó

Kleine Bestimmungsschlüssel zum Ausschneiden

ARBOR BINGO

Te hol érzed biztonságban magad?

Az arborok ott vannak „otthon”, ahol van élelem, innivaló és lakóhely számukra. Ahol körbeveszik őket a barátaik, kedves növényeik, állataik! Ha egy erdőben megtalálasz legalább 8-at az alábbiakból, akkor ez remek élőhely az arborok számára is!

Wo fühlst du dich sicher?

Die Arborchen sind zu Hause, wo es für sie Nahrungsmittel, Wasser und Versteck gibt und wo sie von ihren Freunden, den lieben Pflanzen und Tieren, umgeben sind. Wenn du in einem Wald mindestens acht der folgenden findest, ist das dann auch ein toller Lebensraum für unsere Arborchen.

tölgyemák

Eicheln

bükkemák

Bucheckern

erdeifenyő-
toboz

Kiefer-
zapfen

róka

Fuchs

őz

Reh

szarvas

Hirsch

földi
farkaspók

Erdwolfs-
spinne

ezerlábú

Tausend-
füßler

tavaszi
álganajtűró

Frühling-
smistkäfer

álló,
kiszáradt fa

liegender
fauler
Baumstamm

korhadó,
fekvő fatörzs

álló,
kiszáradt fa

stehendes
Totholz

mohás kő
bedeckter
Stein

állandó,
kiszáradt fa

állandó,
kiszáradt fa

állandó,
kiszáradt fa

állandó,
kiszáradt fa

állandó,
kiszáradt fa

állandó,
kiszáradt fa

A fenyőfákat mindenki felismeri jellegzetes tűleveleikről. Felismered Piszze fáját, az erdei fenyőt? Meg tudod különböztetni a többi fenyőtől? Rajta, próbáld meg!

Alle erkennen Nadelbäume an ihren besonderen, nadelförmigen Blättern. Kennst du Piszze Baum, die Waldkiefer? Kannst du sie von anderen Nadelbäumen unterscheiden? Versuch es mal!

A tűlevelek egyesével állnak? Nadelblätter einzelnstehend

IGEN JA

A tűlevél alul korongszerűen kiszélesedik? Nadelbasis scheibenartig breit

IGEN JA

A tűlevelek kettesével állnak? Nadeln stehen zu zweit

NEM NEIN

IGEN JA

A tűlevelek enyhén csavarodnak, a fa kérge vöröses? Nadeln leicht gedreht, Borke rötlich

NEM NEIN

IGEN JA

VÖRÖSFENYŐ

- a tűlevelek világoszöldek, 10–50-esével csomókban állnak
- lombhullató
- a toboz csüngő, több évig a fán marad (2,5–3,5 cm)

EUROPÁISCHÉ LÄRCHÉ

- Nadeln hellgrün, zu 10 bis 50 Stück in Büscheln
- Wirft die Nadelblätter im Winter ab
- Zapfen abstehend, mehrere Jahre lang am Zweig bleibend (2,5–3,5 cm)

ERDEIFENYŐ

- a tűk kettesével állnak (4–7 cm)
- a tűk kissé csavarodottak, szürkészöldek
- a tobozok görbe kocsányúak (3–7 cm)

IGEN JA

WALDKIEFER

- Nadeln graugrün (4–7 cm)
- Nadeln leicht gedreht
- Zapfenstiele gebogen (3–7 cm)

NEM NEIN

KÖZÖNSÉGES JEGENYEFENYŐ

- a tűlevél lapos
- a toboz felfelé áll az ág végén (10–16 cm)
- a toboz éréskor szétesik

WEISSTANNE

- Nadelblatt flach
- Zapfen aufrechtstehend an den Zweigspitzen (10–16 cm)
- Zapfen zerfällt bei der Reife

KÖZÖNSÉGES LUCFENYŐ

- a tűlevél négyélű
- a toboz csüngő (10–15 cm)
- a magok kihullása után a toboz egyben esik le

GEMEINE FICHTE

- Nadelblatt vierkantig
- Zapfen nach unten hängend (10–15 cm)
- Werden nach der Samenreife als Ganzes abgeworfen

FEKETE FENYŐ

- a tűk kettesével állnak (8–15 cm)
- a tűk egyenesek, sötétzöldek
- a tobozok ülők (6–8 cm)

SCHWARZKIEFER

- Nadeln dunkelgrün (8–15 cm)
- Nadeln gerade
- Zapfen sitzend (6–8 cm)

KÍSÉRLETEK

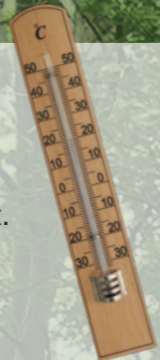
FIATAL ERDŐKUTATÓKNAK

EXPERIMENTIER

FÜR JUNGE WALDFORSCHER

TILIA ÖTLETE

Szükséged lesz egy hőmérőre! Egy nyári napon mérd meg a hőmérsékletet a tűző napon az utcán, ahol nincs sok növényzet. Utána kertben vagy parkban, egy fa árnyékában és végül egy facsoport alatt! Mit tapasztalsz?

TILIAS IDEE

Gebraucht wird ein Thermometer! Miss Temperaturen an einem Sommertag in der prallen Sonne auf der Straße wo es kaum Pflanzen gibt. Dann miss noch einmal in einem Garten oder Park im Schatten eines Baums, dann zum dritten Mal im Inneren einer Baumgruppe! Was sind deine Erfahrungen?

BETULA ÖTLETE

Magpottyantó verseny! Gyűjts egy erdőben vagy parkban különböző terméseket és magokat! Tölgymakkot, juhartermést, nyírmagocskát, gyertyán makkocskáját stb.! Ejtsd le őket egy magasabb helyről! Mit tapasztalsz?

BETULAS IDEE

Lassen wir Nüsschen fallen! Sammle in einem Wald oder Park verschiedene Früchte und Samen: Eicheln, Früchte des Ahorns und der Hainbuche, Birkensamen usw.! Lass sie von einem höheren Platz fallen! Was sind eine Erfahrungen?

KVERKÓ ÖTLETE

Szükséged lesz egy nagyítóra! Kutakodj az erdei avarszőnyegben! Találsz a lehullott faleveleken és száraz ágakon kívül valami érdekeset?

KVERKOS IDEE

Du brauchst eine Lupe. Erforsche die Streuschicht! Findest du dort neben abgefallenen Blättern und Ästchen auch etwas anderes interessantes?

PISZE ÖTLETE

Szükséged lesz kartonpapírra, májkrémre és néhány csepp mézre! Két-három papírdarabra helyezz egy-egy kiskanál májkrémet és néhány csepp mézet! Tedd őket le az erdő talajára! Hagyd ott őket néhány órára! Később visszatérve figyeld meg, hogy látogatja-e valamilyen állat a „csalidat”! Mit tapasztalsz?

PISZES IDEE

Wir brauchen ein Blatt Kartonpapier, Leberpastete und ein wenig Honig. Auf die Papierstücke leg ein wenig Pastete und einen Tropfen Honig. Lass sie am Waldboden für eine Stunde liegen. Später kannst du zurückkommen und sehen, ob irgendwelche Tiere deinen Köder besucht haben. Welche Erfahrungen hast du gemacht?

A hátsó borító négy képeslap, elküldheted őket a barátainak!
Hívd el őket a nagy arbormentő expedícióra! Addig is sok érdekes dolgot megtudhatsz a fákról, az erdőkről:

Mátyás Csaba:
Az erdők nagy képeskönyve.
Móra Ferenc Ifjúsági Kiadó,
1986. Budapest.

Moira Butterfield:
A fák titkos élete.
Scolar Kiadó, 2022.

Peter Wohlleben:
Érted a fák beszédét?
Kalandozások az erdőben.
Kolibri Gyerekkönyvkiadó Kft.,
2021.

Heiger Haag:
Milyen az élet az erdőben? –
85 állat és növény bemutatása.
Sziget Könyvkiadó, 2019.

Kirkby Joanne – Stephanie
Jones: Erdei élővilág
– Természetbarátok zsebkönyve.
Szalay Könyvek, 2021.

Jen Green:
A fák varázslatos világa.
HVG Könyvek kiadó, 2020.

Legyél te is természetkutató!
HVG Könyvek kiadó, 2016.

An der Rückseite gibt es vier
Postkarten, die du deinen Freuden
schicken kannst. Lade sie zu der großen
Arborten-Rettungsaktion ein!

Moira Butterfield: Grüner
Planet – Das Leben in
unseren Wäldern. HABA
Sales GmbH & Co. KG,
2019.

Heiger Haag:
Welcher Baum ist das?
Kindernaturführer.
Franckh Kosmos
Verlag, 2017.

Peter Wohlleben:
Hörst du, wie die
Bäume sprechen?

Verlag Friedrich Oetinger
GmbH, 2017.

Jen Green: Bäume
– Entdecke die verborgene
Welt des Waldes. Dorling
Kindersley Verlag, 2019.

Sabine Stauber:
Was ist Was
Junior Band 12.
Im Wald: Welche Tiere
leben im Wald?
Was macht der Förster?
Tessloff Verlag, 2016.

MEGOLDÁSOK

2. oldal/Seite
falevéltredező:
Laubblattordner: **B**

NYOLCPONTOS CINCÉR
GRÜNER LINDENBOCK

4. oldal/Seite
NYUGATI PISZEDENEVÉR MOPSFLEDERMAUS

ázcincér szaporodóhelye: idős erdeifenyő
havasi cincér szaporodóhelye: öreg, pusztuló bükktrzs
nagy szarvasbogár szaporodóhelye: korhadó tölgytuskó
foltos szalamandra telelőhelye: korhadó fekvő fatörzs
ökörzem fészkelőhelye: kidőlt fa gyökértányérja

Zuhause der Larven des Zimmerbocks: alte Waldkiefer
Zuhause der Larven des Alpenbocks: alter absterbender
Buchenstamm

Zuhause der Larven des Hirschkäfers: unterirdischer
Teil eines faulen Eichenstumpfs

Winterquartier des Feuersalamanders: liegender
fauler Baumstamm

Nistplatz des Zaunkönigs: Wurzelteller gefallener Bäume

3. oldal/Seite
FEKETE HARKÁLY
SCHWARZSPECHT

5. oldal/Seite
FENYŐSZENDER
KIEFERN SCHWARMER

fekete lóhangya
– farönkbe rágott boly
erdei vöröshangya
– fenyőtűkből épített boly
Die Haarige Holzameise
– Ameisenhaufen in einen
Baumstumpf gebaut
Die Rote Waldameise
– Ameisenhaufen gebaut aus
Nadelblättern

LOSUNG

6. oldal/Seite: **TILIA**
Grazi Botanikus kert
Botanischer Garten
der Universität Graz

7. oldal/Seite: **PISZE**
Kámoni Arborétum
Kámoni Arborétum

8. oldal/Seite: **KVERKO**
Bécsi Botanikus Kert
Botanischer Garten Wien

8. oldal/Seite: **BETULA**
Jeli Arborétum
Jeli Arborétum

© Vas Megyei Önkormányzati Hivatal
• Amt der Selbstverwaltung des Komitates Vas, 2022

Szöveg és játékötlek
/ Text und Spielideen: Szmoradné Tóth Erika
Kiadványserkesztés és illusztrációk
/ Redakteur und Illustrationen: Kiss Maja
Fenyőillusztrációk / Kiefernillustrationen:
C. Giordano/EUFORGEN

Állatnyomok / Illustrationen von Tierspuren: Papp Károly
Olvasóserkesztő / Leser-Editor: Rezneki Rita
Lektorálás / Korrekturlesen: Michael Hohla
Fordítás / Übersetzung: Király Angéla

Kiadta a Vas Megyei Önkormányzati Hivatal megbízásából
a FRIGORIA Könyvkiadó Kft.
Nyomda / Druck: Virtuóz Kft.
2022

Az erdőismereti foglalkoztatófűzet a REIN-Forest (ATHU150 számú)
projekten belül az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program kere-
tében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

Das Beschäftigungsheft Wald wird innerhalb des Projektes REIN-
Forest (ATHU150) im Rahmen des INTERREG V-A Österreich-Ungarn
Programms mit Unterstützung des Europäischen Fonds für regionale
Entwicklung umgesetzt.

KISLEVELŰ HÁRS
Üde, lombos erdők fája. Virága illatos teaként
gyógyír a megfázásra, köhögésre! Parkokban,
utak mentén gyakran ültették díszfaként is.

WINTERLINDE
Kömmel in Laubwäldern an frischen
Standorten vor. Der duftende Tee aus ihren
Blüten heilt Erkältungen und Husten.
Als Zierbaum wird sie oft in Grünanlagen
und an Wegrändern gepflanzt.

BIBIRCSÉS NYÍR
Könnyen terjedő fafaj, hiszen magját
messzire viszi a szél. Fehér törzséről
messziről fel lehet ismerni.

WEIßBIRKE
Sie ist eine Art mit guter
Ausbreitungsfähigkeit, da ihre Samen
durch den Wind weit verbreitet werden.
Ihre weiße Borke ist von weitem zu erkennen.

KOCSÁNYTALAN TÖLGY
Egyik leggyakoribb fafajunk. Ki ne ismerné
fel levelét, makkját? Egy idős fa gyökerénél,
kérgében, lombjában több száz állat is
táplálkozhat, fészkelhet, élhet!

TRAUBENEICHE
Eine unserer häufigsten Baumarten. Wer würde
seine Blätter und seine Eicheln nicht erkennen?
Hunderte von Tieren ernähren sich von ihm,
nisten und leben an den Wurzeln, unter der Rinde
und in der Laubkrone eines alten Baumes!

ERDEIFENYŐ
Törzse látványosan vöröses-
narancssárga. Az Alpok keleti
lábainál a leggyakoribb fenyőfa.

WALDKIEFER
Ein Baum mit spektakulär
rot-orange-farbigem Stamm. Im östlichen
Alpenvorland ist sie der häufigste Nadelbaum.